

Bilješka
UDK 32.01(497.5-057.4)
32(497.5)
001.9(497.5)
Primljeno: 30. svibnja 2010.

Hrvatska politologija u inozemstvu: novi ljudi, nova generacija?

DEJAN JOVIĆ*

Sažetak

U bilješki se objašnjavaju razlozi za pozivanje hrvatskih politologa u inozemstvu da surađuju u *Političkoj misli*, a u širem smislu i s politološkim institucijama u Hrvatskoj. Autor (koji je ujedno i inicijator ovog poziva te priređivač bloka od četiri članka u ovom broju) objašnjava kriterije koji su primijenjeni pri uvrštavanju autora među "hrvatske politologe u inozemstvu". Radi se o mlađim autorima s visokim inozemnim kvalifikacijama koji bi mogli postati *nova generacija* u hrvatskoj politologiji. To bi proširilo sadašnje granice definicije pojma "hrvatska politologija", čime bi ona postala inkluzivnija.

Gljučne riječi: hrvatska politologija, nova generacija politologa, samodefiniranje, akademski i profesionalni identitet

U želji da otvori poseban prostor kolegicama i kolegama koji rade ili studiraju u inozemstvu, a koji su porijeklom, vlastitim akademskim interesom ili prethodnim obrazovanjem vezani za Hrvatsku (pa se mogu smatrati i hrvatskim politolozima), uredništvo *Političke misli* pozvalo je na suradnju nekoliko takvih kolega – zapravo, sve za koje smo znali (ispričavamo se onima koje smo eventualno i nehotice "preskočili"). Osim uobičajenog motiva – objavljivanja dobrih tekstova o relevantnim temama – imali smo i dodatan motiv. Htjeli smo naime pokazati da se pojam "hrvatska politologija" ne može i ne treba (štoviše: i ne smije) ograničiti samo na – zasad jedini – fakultet koji obrazuje politologe u Hrvatskoj niti samo na one politologe koji djeluju u Hrvatskoj, nego da postoji (i da je sve veća) hrvatska politološka "zajednica" (ili barem: skup individua, hrvatskih politologa) i izvan Lepušičeve 6,

* *Dejan Jović*, izvanredni profesor na Fakultetu političkih znanosti na predmetima Analiza vanjskih politika, Uvod u studij međunarodne politike i Politika i društvo u Jugoistočnoj Europi.

izvan Zagreba i izvan Hrvatske. Niz okolnosti (primjerice: proces globalizacije koji je duboko zahvatio i akademsku zajednicu; osobni afiniteti; sukobi u 1990-ima i karakter hrvatskog društva i politike nakon 1990; akademski interesi i želja za studiranjem ne uvijek na istom, nego na različitim fakultetima, čak i u različitim obrazovnim sustavima i slično) doveo je do situacije da danas ima više hrvatskih politologa u inozemstvu nego ikad ranije. Neki se od njih (nas) bave temama koje su izravno povezane s hrvatskom politikom i društvom, dok su se drugi okrenuli drugim područjima: političkoj teoriji, kulturalnim studijima, istraživanju međunarodne politike, političkoj povijesti i drugima. Neki su među njima (nama) stekli temeljno (preddiplomsko) politološko obrazovanje u Zagrebu, a drugi su i na preddiplomskoj razini studirali negdje drugdje, ili nešto drugo (a ne samo – ili čak uopće ne – politologiju). Te razlike i ta pluralnost osobnih iskustava, interesa i životnih/akademskih putova čine svaku striktnu definiciju pojma “hrvatska politologija u inozemstvu” nemogućom. Svjesni smo da će ponetko prigovoriti da u hrvatsku **politologiju** ne spadaju oni koji, recimo, nikada nisu diplomirali politologiju, pa su – u formalnom smislu – politolozi (što god to značilo, ali o tome neki drugi put) “postali” tek na doktorskom studiju. Drugi će možda biti iznenađeni što pod **hrvatskom** politologijom mislimo i na one koji su samo rodom iz Hrvatske, a nisu ni studirali u Hrvatskoj niti trenutačno žive u njoj – naravno, ukoliko oni sami izraze interes i želju da budu “uključeni” u tu “skupinu”. Pa ipak, držali smo – a mislim da je to opravdano – da taj pojam treba shvatiti u najširem mogućem značenju i da ograničenja moraju biti minimalna. Ostavili smo autorima koje smo pozvali – a tako će biti i s onima koji nam se u budućnosti odluče sami javiti sa željom da sudjeluju u ovom projektu – da sami odrede smatraju li se dijelom te nestrukturirane, institucionalno nepostojeće, a tematski i po profilu autora vrlo heterogene misaone (a dijelom možda i “zamišljene”) “zajednice” (postoji li takva “zajednica”, to je također pitanje za neku drugu priliku). Štoviše, u otvaranju vrata “hrvatske politologije” osobno bih išao i dalje od toga – ona bi, po mom mišljenju, morala biti otvorena i onima kojima je jedina veza s njom to što objavljuju u hrvatskim politološkim časopisima i što predaju na hrvatskim političkim studijima (svih vrsta), pod uvjetom, naravno, da sami izraze želju da joj se “pridruže”. Hrvatska politologija, kao i svaka druga, mora imati politiku *otvorenih vrata* ako želi biti uspješna.

Pritom smo, naravno, svjesni da i samodefiniranje evoluiralo, pa će neki koji možda prije deset ili dvadeset godina sebe ne bi rado vidjeli pod takvom egidom danas rado prihvatiti naš poziv, i obratno. Isto smo tako svjesni da će se neki svojevrijedno “isključiti” iz hrvatske politologije iako su u njoj stekli zvanja ili su radili na politološkim poslovima u Hrvatskoj. Polazeći od načela individualne autonomije i prava na samodefiniranje vlastitog profesionalnog (i svakog drugog) identiteta, odluku smo, naravno, prepustili autorima. Ono što smo međutim svakako htjeli dati

do znanja jest: *Politička misao*, a vjerujemo i ukupna hrvatska politologija čiji je to središnji akademski časopis, jest i bit će otvorena svima onima koji u njoj žele objavljivati, a naročito nam je stalo do veze s “našim ljudima” koji trenutačno nisu u Hrvatskoj, a žele surađivati s nama.

Naš je poziv doživio odličan odaziv, te u ovom broju s velikim zadovoljstvom objavljujemo prva četiri članka koja su nam poslali kolegice i kolege iz inozemstva. To je, naravno, samo početak, s obzirom na to da je niz drugih autora najavio sudjelovanje u sljedećim brojevima. Neki jednostavno nisu stigli dovršiti članke do postavljenog roka, ali su ih najavili za neki od sljedećih brojeva. Budući da je jedan od ciljeva ovog pothvata i komparativno-edukativni (htjeli bismo da neki od ovih članaka budu i “ogledni primjerci” o tome što čini dobar i objavljujiv akademski članak u nekim drugim politološkim zajednicama kako bismo lakše mogli usporediti i – procijenimo li da je ta druga praksa bolja od naše – reformirati vlastitu praksu), nastojat ćemo i ubuduće prikupiti nekoliko članaka prije nego što svi budu objavljeni u istom broju. Nadamo se da će takvo “organizirano” pojavljivanje naših kolega iz inozemstva potaći njihovo daljnje uključivanje u aktivnosti hrvatske politologije, naročito kad se radi o istraživačkim projektima, recenziranju rukopisa, razmjeni istraživača i nastavnika (što će biti omogućeno u daleko većoj mjeri kad Hrvatska postane članicom Europske Unije), te uopće – akademsku komunikaciju. Iako u samom naslovu ove bilješke uz pojam “politologija” stoji riječ “hrvatska”, svjesni smo, naravno, globalnog karaktera mišljenja i djelovanja. Svi ozbiljni akademski časopisi u svijetu po svom su karakteru internacionalni te su u potpunosti otvoreni onima koji pišu na istom jeziku, a s drugim iskustvom. U ovom broju – kao što se uobičajilo u *Političkoj misli* – bili smo otvoreni i za tekstove napisane na drugim jezicima, ovisno o želji autora i procjeni priređivača o tome bi li bilo korisnije objaviti na tom drugom jeziku ili na hrvatskom. Otvorenost za to drugo iskustvo, za nove ljude, za nove ideje i nove stilove pisanja, za nove teme i nove zaključke – to su glavni motivi ovog pokušaja.

Naročito nam je drago što je četvero autora (tri autora i autorica) čije tekstove objavljujemo u ovom broju generacijski blisko. Generacije, kao što znamo, imaju značajnu ulogu u politici, pa nema razloga da tako ne bude i u politologiji. Njih, naravno, nije moguće definirati samo po dobi autora (iako bismo ovdje čak i po tom kriteriju opravdali upotrebu tog pojma), nego po tome što su “novi”, prethodno slabo poznati ili čak potpuno nepoznati ondje gdje se sad pojavljuju. Novi su, u to iskreno vjerujem, i po svježini ideja, entuzijazmu za inovacije te spremnosti da u ovu – u hrvatskom slučaju sad već gotovo (u institucionalnom smislu) pedesetogodišnju – “zajednicu” ulože novu energiju. U tom smislu ta će se nova generacija u hrvatskoj politologiji sasvim sigurno dobro razumjeti s novom generacijom koja se pojavljuje u našoj “domaćoj” politološkoj zajednici, a naročito s onima koji su –

kao što je slučaj s vrlo velikim brojem hrvatskih politologa, bez obzira na dob – i sami imali iskustvo života i studiranja negdje drugdje. Svi su dobrodošli kao suradnici u pokušaju da se prošire granice hrvatske politologije, i da se ona učini – kako je u svom tekstu koji objavljujemo u ovom broju rekao Igor Štiks – što *inkluzivnijom*.

Neki od kolega čije tekstove objavljujemo (ili ćemo objavljivati u sljedećim brojevima) već su objavljivali u *Političkoj misli*. Tu prije svega mislim na Andreja Kebu (rođenog 1980. godine), koji je diplomirao u Zagrebu (2003), a potom magistrirao (2004) i doktorirao (2009) na London School of Economics and Political Science, koja je hrvatskoj politologiji već “donirala” stanovit broj zvanja, sad već na manje-više svim mogućim razinama i u mnogim poddisciplinama onog što se na toj školi/fakultetu/sveučilištu relativno nerado (osim – tipično britanski – u imenu same institucije, koje više skriva nego što otkriva) zove “politička znanost”. U ovom broju objavljujemo njegov članak o Charlesu Tayloru i mogućnosti individualizma kad se radi o pitanjima identiteta. Andrej Keba bavi se normativnom političkom teorijom, a osobito upotrebom i određenjima pojma “osobni identitet” u suvremenom liberalizmu. Povrh toga, njegovi interesi uključuju i Kantovu političku filozofiju, teoriju praktičnog rasuđivanja te legitimitet globalnih političkih institucija.

Ova zadnja tema također je u središtu akademskog interesa Nevena Cvetićanina, čiji tekst o globalnoj ekonomskoj krizi i obnavljanju konsenzusa blagostanja također objavljujemo u ovom broju. Neven Cvetićanin je Dalmatinac, rođen u Zadru (1974. godine), u kojem je i živio – stalno ili povremeno – do 1989. Zbog rata se preselio – tada još dječak – najprije u Crnu Goru, a potom u Beograd, gdje je studirao i ostao. Diplomirao je i magistrirao na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Beogradu, a doktorirao na Fakultetu političkih znanosti tog Sveučilišta 2007. godine. Doktorska disertacija imala je naslov: “Građansko i antigrađansko shvaćanje politike – odnos desnice, centra i ljevice u političkom polju Europe”. Dr. Cvetićanin ove je akademske godine bio i postdoktorski istraživač na Sveučilištu u Stirlingu, a inače je znanstveni suradnik u beogradskom Institutu društvenih nauka (IDN). Autor je knjiga *Evropska desnica između mača i zakona* (2004) i *Epoha s onu stranu levice i desnice* (2008).

Sljedeća dva autora čije tekstove ovdje objavljujemo trenutačno žive u Edinburghu. Igor Štiks je postdoktorski istraživač na petogodišnjem projektu koji se bavi pitanjima državljanstva u zemljama jugoistočne Europe (voditeljica je projekta profesorica Jo Shaw, koja i sama surađuje s hrvatskim politolozima u okviru AMES-a, specijalističkog magisterija iz europskih studija, na kojem povremeno predaje). Projekt na kojem radi Igor Štiks (i još osam istraživača, a u budućnosti će biti uključen i jedan hrvatski politolog mlađe generacije) s 2,24 milijuna eura financira Europsko istraživačko vijeće (European Research Council). Radi se dakle o golemom projektu koji je započeo 1. travnja 2009, a završit će 31. ožujka 2014. Članak koji

objavljujemo (u prijevodu na hrvatski) nastao je u okviru tog projekta. Igor Štiks doktorirao je na (kako se to sad u Hrvatskoj službeno zove) poslijediplomskom programu koji su zajednički vodile dvije iznimno prestižne akademske institucije: pariški Institut d'Études Politiques (poznatiji kao Sciences Po) i američki Northwestern University. Tema njegova doktorata bila je pitanje nacionalnog identiteta i državljanstva u Jugoslaviji i njezinim državama sljednicama, dakle – upravo ono o čemu piše i u ovom članku. Dr. Štiks rođen je 1977. u Sarajevu, ali se zbog rata preselio u Zagreb, gdje je diplomirao komparativnu književnost i filozofiju. Magistrirao je u Parizu. Dakle njegovo je obrazovanje – kao i životni put – doista vrlo internacionalno, i uključuje Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku, Francusku, Sjedinjene Države i sad Veliku Britaniju. Još je zanimljivije da se radi o autoru dvaju romana – dakle ne samo o striktno akademskom piscu. Njegovi su romani *Dvorac u Romagni* (Durieux, 2000) i *Elijahova stolica* (Fraktura, 2006) prevedeni na desetak jezika. Potonji je 2006. bio proglašen knjigom godine u Hrvatskoj. Ove je godine dr. Štiks objavio (sa Srećkom Horvatom) i knjigu *Pravo na pobunu: uvod u anatomiju građanskog otpora* (Fraktura, 2010).

I Nataša Zambelli živi u Edinburghu (što povećava broj autora s britanskim, odnosno škotskim iskustvom u ovom broju na tri plus priređivač), gdje upravo završava doktorsku disertaciju koja se bavi pitanjem manjinskih prava u Hrvatskoj. Radi se također o politologinji mlađe generacije, rodom iz Rijeke, koja je diplomirala engleski i talijanski, magistrirala na međunarodnoj i europskoj politici na Sveučilištu u Edinburghu (da, i to se može – prijeći iz jedne discipline na drugu tijekom studiranja, bez polaganja kompliciranih “razlika” ili ponovnog studiranja), a potom je na istom Sveučilištu završila i istraživački magisterij iz političkih znanosti. Multidisciplinarni karakter njezina obrazovanja (kao i prednost koju kad je riječ o temama kao što je njezina sa sobom nosi multidisciplinarnost) vidi se i u članku koji objavljujemo. Autorica u njemu naime analizira razlike u diskursima o Balkanu i Europi prije i nakon 2000, odnosno situaciju u kojoj se Hrvatska našla nakon 2000. godine, i u kojoj je trebala pomiriti europska poticanja na suradnju “u regiji” s vlastitim diskursom o približavanju Europi kao udaljavanju od Balkana (kao “radikalno Drugoga”, čiji su “predstavnici” bili Srbija i Jugoslavija).

Nadamo se da će čitatelji s interesom čitati ove članke te da ćemo u sljedećim brojevima moći predstaviti nove autore i time značajno proširiti značenje pojma “hrvatska politologija” – u svakom smislu.

Dejan Jović

CROATIAN POLITICAL SCIENCE ABROAD:
NEW PEOPLE, A NEW GENERATION?

Summary

This is an introduction to a special section of this issue, in which we publish four articles by Croatian scholars of a younger generation who work abroad or have obtained their academic qualifications abroad. By inviting them to participate in the existing community of Croatian political studies scholars, we hope to expand the boundaries of the discipline. In many ways, their articles offer a new perspective in terms of methodology, academic style, conclusions and the choice of topics they focus on. Hence, we should perhaps characterise this effort as being a step towards the emergence of a potentially *new generation* in the field of Croatian political studies.

Keywords: Croatian political studies, new generation of scholars, self-definition, academic and professional identity

Kontakt: **Dejan Jović**, Fakultet političkih znanosti, Lepušićeva 6, 10000 Zagreb.
E-mail: dejan.jovic@stir.ac.uk